

Золотий світанок (збірка)

Галина Олійник

Золотий світанок (збірка оповідань)

Лісова пригода

Минула ніч, і настав ранок. Над обрієм засяяло сонце, заливаючи небокрай теплим рум'янцем.

Іванко ще спав. Солодко посміхався крізь сон і відчував, як чисте голубе небо заглядає у вікна. Грайливі промені лилися в кімнату, танцювали на підлозі, на ліжку, лоскотали носа, засліплювали очі і, просотуючись крізь ковдру, лагідно торкалися тіла. Було чутно, як за вікнами співають пташки, і перегукуються між собою півні.

Сонячно, легко... розпочався вихідний. Ваня не поспішав вставати. Він був удома один: тато і мама поїхали в місто, а повернуться нескоро.

Досхочу поніжившись під ковдрою, хлопчик підвівся. Одягнувся і пішов до лісу.

Веселою стежкою вабила росяна далеч. Шелестіли пишні вуса трави... розправляла вологі рожеві китиці конюшина... Повітря пахло вчорашнім багаттям і деревієм, що квітував, розпростерши під сонцем свої зашерхлі білі долоньки. Ліс давно прокинувся: шумів, потріскуючи сухими гілками, і своїми голчастими вершечками прочісував небесну синь. На розлогій сосні лускотіла шишкою білочка. Іванко спинився... Хотів підійти, а потім передумав. Адже йому не терпиться потрапити на узлісся. Тож він подивився здалеку на заклопотану білочку і поспішив далі, туди, де живуть байбаки. Погожого дня ці кумедні звірята дружно вилазять з нірок і на піщаному пагорбку гріються на сонці. Стоячи на задніх лапках, вони любляють оглядати довкілля і грайливо посвистувати. Коли пролітав сокіл, пробігав звір чи хтось з людей наближався до пагорбка, їхній ватажок лунко свистів – і вся сімейка ховалася в нори.

Щасливий Іванко біг лісовою стежкою, наспівуючи веселу пісеньку. Під його ногами шаруділа трава, хрускотіли соснові голки, шишки... Незабаром він опинився посеред лісу – на зеленій, осяяній сонцем галявині.

Над вологою, завітчаною біленькими зірочками травною кружляли два жовтенькі метелики... Лісові пташки озивались чарівним співом, незважаючи на те, що їхні веселі голоси губляться в таємничому шепоті лісу...

Свіжий вітерець струшував краплинки роси, шелестів лусочками молодої кори, колихав сосни, струшуючи достиглі шишки... Десь під горою кувала зозуля... На галявині панувала сонячна тиша, яку несподівано змінило гучне шарудіння: в траві з'явилася величезна зелена ящірка. Її спинка була оздоблена яскравим візерунком, а

очі сяяли, як два смарагди. Вона була так близько! Наляканий Іванко вже хотів чкурнути звідти, коли почув приємний магічний голос:

- Не бійся!

Він озирнувся. На галявині, крім нього та ящірки, нікого не було.

- Не треба нікуди бігти, - пролунало знову. Іванко прислухався...

- Не бійся мене, - промовила ящірка.

"Невже ця ящірка... може розмовляти?" - дивувався хлопчик.

- Так, можу... і розмовляти, і читати твої думки, Іванку.

- Ти знаєш, як мене звуть?

- Знаю... Я все знаю про тебе, - сказала ящірка. - Я частенько за тобою спостерігаю - бачу, як ти любиш ліс: не ламаєш гілля, не лякаєш тварин, метеликів, птахів... не руйнуєш мурашників... Ти хороший хлопчик, але в школі...

- Оце так!

Іванкове здивування поступово змінилось на сором. Він опустил очі, почервонів, як макова квітка, а потім запитав ящірку:

- Звідки ти знаєш про школу?

- Знаю - і все! Неправильно, що ти не даєш на двійки щоденник.

- Нічого собі... Може, ти, ящірко, знаєш і всі предмети, які ми вивчаємо в школі?

- Знаю, - погодилась ящірка. - Читання, математика, рідна мова, малювання...

Ящірка називала шкільні предмети, а Іванків сором несподівано обернувся тривогою, яку потім розвіяла цікава ідея.

- Ну, а якщо я до тебе прийду з домашнім завданням... Допоможеш виконати?

- Так, допоможу! Допоможу зробити все, що попросиш, - відповіла ящірка.

"Оце пощастило! - зрадів він. - Тепер я усім своїм однокласникам докажу... А то "двієчник, двієчник"... Ось побачать, як я можу навчатися!"

- Іванку... Іванку... Доки ти будеш спати? - незрозуміло звідки, у лісі, пролунав мамин голос.

"Мама... Звідки вона тут взялася?" - подумав хлопчик.

- Іванку... Вставай, бо спізнишся в школу, - почулося знову.

Хлопчик відкрив очі і побачив матусю, що, схилившись над його ліжком, усміхалась і лагідно промовляла:

- Який же ти сонько... Я тебе буджу вже годину!

- Так це був сон? - сумно прошепотів він. Підвівся і став одягатися. Увесь день Ваня пригадував і обмірковував те, що йому сьогодні на-

снилось. Повернувшись зі школи, він швиденько переодягнувся і поспішив до лісу.

Біг вузенькою стежкою... Прислухався, пригадуючи, що уві сні так само під його ногами шелестіла трава, хрускотіли соснові голки та шишки...

І от... Він посеред тієї ж лісової галявини, що бачив уві сні.

Це була чудова галявина! Тут дзвінкими піснями, які зливалися з подихом лісу, озивались пташки, десь під горою, за густими молодими ялинками кувала зозуля... повз пухнасті соснові крони, шерехаті віти і стовбури щедро лилися сонячні промені,

від яких сяяла веселим глянцем трава... Над білими квіточками кружляли два жовті метелики...

У надії помітити велику красуню-ящірку хлопчик присів, уважно став оглядати мальовничу місцину... Він прислухався, ворушив траву і, не помітивши ящірки, намагався знайти хоча б її нірку... Та не знайшов.

- Так, це був сон! Дивовижний сон! - сумно повторював Ваня і, щоб хоч якось себе розрадити, попрямував на узлісся - подивитися на кумедних байбаків.

Кожного разу, коли він приходив до лісу, то неодмінно озирався довкола, придивлявся, сподіваючись побачити велику ящірку зі свого незвичайного сну.

Травень 2009 р.

Справжнє везіння

Цієї ночі був сильний вітер. Іванко спав і чув, як він то причиняє, то відчиняє віконницю, від котрої відпала підпора. Коли настав ранок, і сонце розсипало по кімнатах лантух золотих зайчиків -

у його кімнаті через причинену віконницю розлягалась широка, похмура тінь.

Хоча вже й прокинувся, Ваня не збирався вставати, бо думав, що рано... Аж ось почулися мамині кроки.

- Доброго ранку, совеня! Так ось чому ти сьогодні так довго спиш! - сказала вона і подивилася у напівтемне вікно. - Вночі був такий вітер... думала, що буде гроза, а воно - ні... Піду відчиню віконницю.

- А можна я сам? - спитав Ваня, одягаючись.

- Можна.

І Ваня підвівсь, вийшов з хати і, обійшовши горіх, що розкидав довкола сухі, зламані злим літнім вітром гілки, наблизився до вікна. Зіп'явся навшпиньки... Відчинив віконницю і побачив, як угорі, у куточку над шибкою, щось тремтить. Сіреньке, трохи пухнасте, воно зачепилось кігтистими лапками за віконницю і висить.

- Пташка, чи що? - почав придивлятись він і розгледів на маленькій пухнастій голові вушка, гостренькі, як у крихітного цуцика. - Ні, - сказав. - У птахів не такі, у них взагалі замість вух дві малюсінькі дірочки... А тут все ж таки - вуха.

- Ма... Мамо! Що воно за вухата пташка прибилася до мого вікна? - гукнув він з дверей і знову побіг назад - до вікна, щоб ця незвичайна птаха не полетіла. Птахи ж такі непосидючі!

Мамі було дуже цікаво: що там таке він побачив? І вона кинула всі справи й поспішила услід за сином.

- А... - сказала, поглянувши. - Це кажан. На нього ще кажуть: летюча миша.

- Ой... А я... ніколи їх і не бачив.

- Не придивлявся увечері вгору, того і не бачив, - сказала мама. - Від весни і до осені, коли смеркне, кажани в'ються над нашим подвір'ям, як ластівки, - зауважила вона і, йдучи, мовила: - Побачити їх ось так, удень, - справжнє везіння!

- То, виходить, мені пощастило! - радів Іванко і розглядав кажана, що тремтів

згорнутими крилами і морщив кирпатий носик від яскравого сонця. У якусь мить хлопчик відвів від нього свій погляд, почувши, як щось загурчало із вулиці... Та, коли обернувся, кажана уже не було.
12.05.18 р.

Таємний гість

І знову з вулиці донісся приємний шум. На віконному склі тремтіли, важчали і розтікалися краплі дощу. Хоча у будинку було затишно й тепло, Ваня нудьгував і сердився на дощ, що тривав майже тиждень.

Проходячи з кімнати в кімнату, він перекладав з місця на місце речі, книжки і думав: "Як добре було б піти погуляти і поміряти всі калюжі..."

Але зараз це було неможливим. Напередодні він набродився так, що його чоботи були повні води, та і штани добряче намокли. Тож, поки триватиме дощ, йому заборонили виходити з будинку.

Іванку набридло сидіти на підвіконні – і він зліз. Окинув поглядом кімнату і пішов на кухню, роздумуючи, чим би себе зайняти. Все було б нічого, якби мама не зважала, і він цілий день сидів за комп'ютером.

– Нудишся! Почитав би хорошу книжку, а то і букви забудеш за літо, – зауважила вона і, подивившись на кисле обличчя сина, продовжила: – Не бажаєш поскладати свої іграшки? Лежать он... під столом, як купа непотребу.

– Та... – мовив Іванко, відводячи очі. Взяв альбом і став малювати.

– Не хочеш... Якщо так буде тривати і далі, – сказала вона, – у тій купі заведеться якесь чудовисько.

Ваня не зважав на мамині слова... І малював маленького вужа, якого одного разу тримав за хвіст. Як запевняла мама, це було мале вуженя: довжиною зі шнурок, воно сичало, показуючи роздвоєний язичок. Мабуть, йому не подобалось, що хлопчик тоді, як тільки побачив, сприйняв його за великого дощового черв'яка.

Відтоді Іванко знає, що вужі бувають великі і маленькі.

"Головне, щоб закінчився дощ!" – розмірковував він у бажанні піти погуляти.

Під вечір дощ закінчився. За ніч на вулиці протряхло... Настав ранок. Сонечко заглянуло у вікно хлопчикової кімнати – і він прокинувся. Розплющив очі і, не бажаючи додивлятися сон, підбіг до вікна.

– Як добре, що немає дощу, – зрадів він і поспішив на кухню – до мами.

– Доброго ранку, матусю! Сьогодні сонячно!

– Так. І ти, бачу, повеселішав.

Ваня посміхнувся у відповідь і, почувши, як завзято знадвору цвірінькають горобці, спитав:

– А можна піти прогулятися?

– Ти хоч умийся! – промовила мама, готуючи сніданок.

І Ваня побіг у ванну кімнату. Умився. Причесався і підійшов до мами.

- Скоро буде готовий сніданок, - сказала вона, - пройдися подвір'ям і поспішай снідати.

У дворі стояв веселий гамір: горобці раділи ясному дню! Вологі дерева дихали прохолодою... У крапельках роси мерехтіло погоже небо... Килимок трави, що поруч з квітами, став таким розкішним, ніби хтось там вронив повний кошик кришталевих намистинок. На клумбі сяяли вмиті троянди та жоржини...

Ненав'язливо хлопчиків погляд поманила купа мокрого піску, що лежала у кінці двору. Він підійшов, нахилився і став виводити пальцем літери свого імені: І В А Н... Потім хутко підвівся, зачувши знайоме ранкове відлуння: на луках іржала кобила... Дзвінким ритмом пролунало зважене брязкання молотка.

"Таке... як дядько Андрій припинає кобилу", - подумав Ваня. Вийшов з двору і попрямував у бік луків - подивитися.

- Точно! Припнув Чіту біля дороги, - зауважив він і підійшов до кобили.

- Фор-р-р... Фор-р-р, - радо форкала Чіта. Мотала гривастою головою, походжаючи з одного боку в інший... І невдовзі вирішила прилягти... У цю хвилину Іванко, не роздумуючи, заліз їй на спину. Кобила полежала, торкнулася вологими бархатистими губами його штанів, встала і неквапно пішла по колу. Сидячи на кобилі, хлопець почувався, як справжній козак.

- Ой, лишенько! Тільки погляньте! Сидить верхи на нашій кобилі! - озвалася стривожена тітка Наталка, помітивши його з двору. - Як же ти на неї зібрався?! Господи, тільки б не скинула і не затоптала! - вигукнула вона і побігла кликати свого чоловіка - хазяїна Чіти.

Тим часом кобилі знову захотілося прилягти. Коли вона це зробила, Іванко ще раз її погладив по спині... Зліз... І відійшов.

- І чого ти кричиш?! Тобі що? Уздрілося?! Хлопець стоїть - спостерігає.

Таке вигадала... - мовив дядько до своєї дружини.

- А я тобі кажу... Точно! Сидів верхи... Скажи, Іванку, ти ж сидів на кобилі?

"Звичайно ж, сидів! Як справжнісінький козак!" - подумав хлопець і не проронив ані слова. Було зрозуміло і Чіті: тітка Наталка і так все розповість його мамі, і якби він сказав: "Так! Сидів!", страшно було й подумати, як би мама розгнівалася... За татка годі й казати!

- Чого мовчиш?! Чуєш! Ану відповідай. Сидів? Сидів? Ти ж сидів на кобилі?! - допитувалася тітка.

- Ну, чого ти до хлопця причепилася?!.. Сидів...Сидів?..

Стоячи поряд із хлопчиком, дядько Андрій легенько плескав його по плечу, промовляючи:

- Росте майбутній козак! Бачу: й тобі, Іванку, подобаються коні.

- Дуже подобаються! - видихнув хлопчик.

- Якщо твої батьки дозволять, то я тебе покатаю на Чіті верхи.

Для Вані жаданими були ці слова... Та, згадавши про те, що сьогодні ще не снідав, він поспішив додому. Дядько, пригладжуючи свої кучері, дивився йому у слід,

посміхався... А його жінка сердито кивнула рукою і зайшла у двір.

Хлопчик йшов шляхом і чув, як смачно пахне суп. Він був впевнений: його мама варить найсмачніший суп на світі.

Гримнув хврткою, зайшовши у двір, і попрямував до порога. Він роззувався і бачив крізь непричинені двері, як на кухні, над мискою гарячого супу, що вже чекала його на столі, розвівається пар.

Іванко поснідав. Подякував матусі і пішов до своєї кімнати. Відчинив двері і... завмер, коли побачив, що під столом заворушилася купа іграшок.

"Що це? Невже покарання, що я не зізнався? Не сказав, що сидів на кобилі! – відразу подумав і відчув себе винним. – Тепер через мене дядько Андрій думає, що його жінці усе уздрілося".

Він заплющив очі. Потім відкрив і став уважно дивитися на купу іграшок, що продовжувала з цокотом ворухитися.

– А може, це... Невже завелось чудовисько? Мама ж попереджала... Мамо! Ма! – жалібно кликав він.

Мама почула. Прийшла... І здивовано спинилась серед кімнати. Ледь пригнувшись, вона дивилася під стіл – на іграшки, що клацали, плавно перехилялися з боку в бік, і промовляла:

– Ой-ой... Чому ж ти мене не послухав?! Не поскладав іграшки...

Насправді ж вона знала, що то – не чудовисько... Але що саме – не знала. Взяла швабру. Тихенько розсунула іграшки... А там... Скрутившись калачиком, лежав великий сірий вуж.

– Ой! – несподівано вигукнула вона і відскочила. "Звідки він тут узявся? Невже заповз, коли я відчинила двері, щоб провітрити дім?" – подумала мама.

– Матусю! Як нам його вигнати?

– Не знаю! Думай, раз лінувався навести порядок, – сказала вона і пішла на кухню.

Іванко підійшов ближче, подививсь на вужа... І, прихопивши швабру, заліз на стіл, щоб вуж його не вкусив, і звідти став його штовхати.

– Ану... Повзи звідси! Нічого тут кублитися.

Іграшки знову зацокотіли, заворушилися... А потім вуж поповз за шафу і зник. Ваня зазирнув за стінку шафи... Вуж був там.

– Матусенько... Тепер він за шафою.

– Не журись, синку! Ось прийде тато і щось придумає.

Увечері татко повертався з роботи. Він ішов шляхом, як його з двору помітила тітка Наталка. Привіталася і розповіла, що бачила вранці Іванка, який сидів верхи на їхній кобилі. Таткові не вірилося... Та він пообіцяв, що поговорить із сином.

Не встиг він ступити в двір, як Іванко вибіг назустріч.

– Тату, а у нас – гість! – вигукнув він збентежено.

– Хто ж завітав до нас?

– Вуж! Він – у моєї кімнаті, за шафою.

Ваня всміхався, спостерігав... А татко дививсь на вужа й дивувався.

- Добре, синку, що він завітав до тебе вдень, а не вночі. Що ж ти?! Хоча... цей безлад сподобався вужу. Хай живе! Що його виганяти, все одно заповзе! Цікаво... Це вуж чи вужиха? А може, десь тут, за шафою, є маленькі вуженята? - жартував він.

- Тату! Тату! Я не хочу, щоб цей вуж жив тут. Я поскладаю іграшки... Обіцяю!

Татусь засміявся. Пожурих сина, похитав головою...

- Ну, якщо обіцяєш... То спробую його спіймати.

- Спіяти?!

- Авжеж! Інакше ніяк. Це ж вуж, а не якась там тваринка, - промовив татко, ідучи по свої робочі шкіряні рукавиці. - Ідіть з мамою в іншу кімнату.

Хлопчику дуже кортіло подивитися, як тато руками ловитиме вужа...

Хоча й вірив, що у нього це вийде. Бо тато не боїться нічого.

- Ідіть. Погляньте, який красень! Важкий!

Тато міцно тримав за голову вужа, що кільцями обвив його руку.

- Ой! - раптом вигукнув Ваня. Його осяйнула думка: - Це, напевно, те вуженя, якого я колись зловив... Який з нього виріс великий вуж!

Татко виніс вужа з будинку і випустив на подвір'ї. Вуж посунувся по траві і зник під огорожею.

17.01.17 р.

Святий Миколай

Не зростом, не виглядом і не поведінкою діти відрізняються від дорослих... В їх ніжних дитячих серцях не згасає віра. Іванко вірив і кожного року чекав тієї ночі, коли в домівки, де мешкають

діти, завітає Святий Миколай. Він не чекав подарунка... Хоча дуже радів, коли знаходив під подушкою цукерки та іграшку від Святого Миколая... і вірив, що Миколай знає, як йому не вистачає справжнього друга. Ті, з ким він хотів дружити, цурались його товариства, бо їм було з ним нецікаво.

Кожного разу з настанням жаданої ночі хлопчик уявляв, що у нього є друг... Сподівався, що Святий Миколай допоможе його зустріти... і чекав. І от цей день настав! До сусідів привезли Петрика, що був менший за Ваню на два роки. Батьки привезли його до бабусі, а самі поїхали на заробітки за кордон.

Хлопчики познайомилися, подружилися. Їх завжди бачили разом... Удвох вони ішли в школу... А там - намагалися разом проводити всі перерви. Іванко нікому не дозволяв ображати свого друга. Якщо у Петрика закінчувалися уроки раніше, він чекав Іванка, і вони разом поверталися додому. Ішли... розмовляли... грали в сніжки, наздоганяли одне одного, ліпили снігову бабу, викачувалися в снігу... і сміялися. Так було і напередодні дня Святого Миколая. Повернувшись зі школи, Петрик швиденько відніс додому портфеля, прибіг до Іванка та й каже:

- Ваню, а ти знаєш, що цієї ночі Святий Миколай ходитиме по оселях - кластиме дітям під подушки подарунки?

- Знаю! Мені він щороку приносить подарунок. А іноді під подушкою залишає ще й гроші. Минулого року мені довелося навіть його помітити. Шкода, що я був тоді дуже

сонний і до пуття не встиг його роздивитися.

- Та ти що?.. Ану розкажуй!

- От... я, Петрику, сплю... А спалось мені в ту ніч не дуже - хвилювався.

Я ж тоді приніс зауваження у щоденнику...

- Ти думав, що Святий Миколай тобі нічого не подарує?

- Авжеж... Лежав я, крутивсь, а тоді-таки заснув. Коли підходить...

- Ну... Продовжуй. Розкажуй.. - з нетерпінням просив Петрик.

- І... Розплющив тоді я трішечки очі... І бачу, як Миколай підходить до мого ліжка...

та так - тихо-тихо, щоб мене не збудити... Знаєш, Петрику, він такий великий!

- Оце пощастило тобі! Мені б його побачити... - зітхнув Петрик.

- Якщо дуже хочеш - обов'язково побачиш! Він же приходить до тебе? - поцікавився Ваня.

- Приходить! Щороку приходить і залишає під подушкою подарунок. А одного разу - поклав дубчика. Мабуть, щоб я слухався, - сказав Петя і засміявся.

- Петрику! А знаєш, Миколай не лише приносить дітям іграшки та солодощі. Якщо чогось дуже бажаєш, то він може здійснити!

Хлопчики так розговорилися про Святого Миколая, що й не помітили, як настав вечір. Малі серця зігрівала радість.

Іванко не наважувався відкрити Петрику свій секрет: як він щоразу уявляв, що у нього є друг, як замість іграшок і цукерок просив Святого Миколая, щоб той поміг його зустріти... І це - сталося! У Вані з'явився новий сусід, який і став його другом.

За вікнами падав лапатий сніг. Довкола поступово стемніло, дерева зімкнули свої темні крони над сніговими заметами. Загадково, неквапно з боку в бік у сутінках танцювало світло від ліхтаря, що гойдався на вітрі.

Вечір... Щасливі передчуття і віра надавали неабиякої життєдайної сили світлим дитячим мріям і чудесам.

Грудень 2010 р.

Килимок чебрецю

"Яких тільки пригод не трапляється у житті", - подумав Ваня, ідучи додому. Йому було смішно з самого себе від того, що, бажаючи провчити свого друга, він провчив себе.

Це було влітку. Одного погожого дня він вийшов з будинку і через паркан помітив Петрика, що гуляв біля свого двору. У нього з'явилась цікава ідея... і він підкликав друга й тихенько запропонував:

- Давай, Петрику, сходимо за річку. Пройдемо через місток, погуляємо на тому березі, в луках, а там... і до діброви, і до Зеленої гори недалеко... Як знати... Можливо, нам пощастить побачити зайця чи білочку.

- А тебе мама відпустила? - запитав Петрусь.

- А ти як думаєш?

- Я думаю, що ні!

- Угадав! І як це в тебе так вийшло? Вгадав з першого разу! - з насмішкою мовив Ваня.

- Вийшло - тому що знаю...- сміявся Петрик. - Твоя мама не дозволяє тобі розгулювати по містку. "Місток такий вузесенький, а річка така широка... Ще запаморочиться голова та впадеш у річку... А плавати ти не вмієш!" - так каже твоя мама?

Вані не сподобалося, що Петрик згадав мамині слова.

- Хто б сміявся? Ніби ти, малий, вмієш плавати.

- Я вмію плавати... А те, що я трохи менший за тебе, Ваню, не означає, що я - малий. Зрозумів?!

- Зрозумів!

Іванко глянув на товариша, а потім лукавенько посміхнувся.

- А знаєш, Петрику, я не боюся впасти в річку. Ось зараз піду, перейду через місток... І голова в мене не запаморочиться... А хоч і запаморочиться, то я не потону в річці, навіть якщо і впаду... Там жабі - по коліно!

- Ні! Не по коліно. Іди, якщо хочеш... А я не піду... Мені бабуса не дозволяє, - сказав Петя, сів на лавку і став дивитись Іванкові вслід.

Хлопець сміливо прямував до річки. Він правду казав - в річці за останні два дні спала вода... Тепер там хоч і не по коліно жабі, але мілко. На середині річки йому приблизно по пояс.

- І кому це придумалося зробити такий вузенький місток? Добре, що хоч один поручень є.

Повільно, тримаючись обома руками за поручень, він ішов по довжелезному вузькому містку і намагався не дивитися вниз - на хвилі. Коли дививсь - йому здавалося, що місток пливе за течією, і в нього починає паморочитися голова. Тоді він зупинявся, спирався на поручень, заплющував очі, а потім розплющував і, не дивлячись на хвилі, йшов далі.

Нарешті Ваня дістався іншого берега. У завітчаних ромашками та курячою сліпотою луках узрів стежку, що, звиваючись впадинками і горбочками, вела до діброви. Відійшовши від річки, десь до середини луків, хлопчина відчув, як щось пахне. Медово-лісові пахощі тішили і манили, і він зупинився. Став придивлятись поміж зелених чубів, сизих китиць трави... Аж нарешті помітив килимок духмяного, завітчаного дрібнесенькими рожевими квіточками чебрецю. Підійшов. Усівся коло нього і, вдихнувши, промовив:

- Як пахне...

- Сю-ю-ю-в!.. - раптом почулося, як хтось свиснув у відповідь.

"Ага... Виходить, Петрик увесь цей час ішов слідом... Тепер свистить, щоб я обернувся і побачив, що і він тут", - подумав Іванко і вирішив не обертатися.

- Яка довкола краса! Хоча небо... таке ж, як і на тому березі! - вигукнув він.

- Сю-ю-ю-в!.. - почулося знову.

- Свисти, свисти... Свистун бабин... Я знаю, що ти ідеш слідом... А можливо, й заліг

у ромашках... Сховався і свистиш, – посміхнувся Іванко і, не обертаючись, вирішив спитати:

– Ну, як тобі, Петрику, подобається тут?..

– Сю-ю-ю-в! – почулось у відповідь.

– Зрозуміло! Думаю, що це означає "так"! Через місток сам перейшов чи бабуса перевела?

– Сю-ю-ю-в... – пролунало знову.

– І що це означає? Так чи ні?

– Сю-ю-ю-в! Сю-ю-ю-в...

– Не розумію тебе, – сказав Ваня і голосно розсміявся.

– Сю-ю-ю-в!

– Ага, свистуне... Кажеш, що бабуса перевела через місток.

– Сю-ю-ю-в... Сю-ю-ю-в! – пролунало позаду.

– І чого свистіти? Можна ж відповісти по-людськи: "Так, перевела бабуса!".

– Сю-ю-ю-в!.. Сю-ю-ю-в!..

– Петрику, у тебе що? Дірка в зубах? Чого розсвистівся?

Сказавши це, Іванко вирішив-таки обернутись і пояснити другу, що свистять тільки невиховані.

Обернувся. Дивиться... а Петрика немає.

– Ач... Заховався... За о-о-н тим кущем... – сказав він і почув свист. Потім придивився і побачив серед кошлатої трави – на кучі піску – маленького байбачка.

– Що?! То це, виходить, свистіло оце маленьке звіря... А я... завжди ходив дивитися на байбаків в інше місце – в сосновий ліс. Думав, що вони живуть лише там, а виявляється, що вони роблять собі нори скрізь, де їм заманеться.

Хлопчик підійшов ближче, ліг у траву і став спостерігати за тим, як вся родина байбаків повилазила з нірок. І великі, і малі байбаки стояли на задніх лапах, і в мареві літнього сонця уважно дивились кудись вдалечінь.

Вдосталь нагледівшись на цікавих звірят, Іванко попрямував додому.

Перейшов через місток і побачив Петрика.

– І як... Сходив на інший бік річки? – поцікавився той.

– Сходив. Ось... Нарвав чебрецю. Якщо хочеш, сходи і ти, Петрику. Як бачиш, – вода в річці спала... Якщо і впадеш з містка – то хіба що намокнеш, – сказав Іванко і додав: – Коли перейдеш річку, то йди по стежці... та не поспішай.

– А може, й ти підеш зі мною?

– Ні! Мені додому пора, – промовив Іванко і повільно пішов.

Коли Петрик перейшов по містку на інший берег і попростував стежкою, то Ваня тихенько став його наздоганяти...

Він знав, що Петрик обов'язково почує свист байбака і подумає, що то він.

14.05.17 р.

Тихе царство жуків

Іванка завжди манили жуки! Як тільки зійде сніг, і сонце лагідно обігріє землю, він уважно стежив – шукав їх у траві, на стежках, на деревах... Він подовгу міг розглядати трухлявий пеньок, по

якому повзає армія червоненьких солдатиків. Це такі плескаті жучки, що, почувши тепло, виповзають зі своїх схованок: із-під злежаного торішнього листа, із-під кори і під веселим весняним сонцем вигріваються, аж поки не стемніє надворі.

А потім... на подвір'ї вмикається ліхтар і світить, збираючи довкола себе міль і дрібну мошкарю... Хрущі теж летять на його світло, басуючи, як маленькі літаки.

Ваня із задоволенням стежив за дійством навколо яскравого ліхтаря.

Коли хрущі бились у скло і падали, він піднімав їх із землі і саджав у картонну коробочку... А коли лягав спати – клав її біля себе і заворожено слухав, як хрущі шурхотять. Вранці ж... випускав їх на волю.

Та ось одного разу хлопчик гуляв у дворі і побачив на яблуні величезного жука. Підійшов... обережненько зняв його зі стовбура... Цей жук-велетень був більший і красивіший за всіх жуків, яких він бачив раніше... Його червонясто-бура спинка виблискувала на сонці, а роги – наче вирізьблені та відшліфовані великим майстром.

– Ці роги – ну, прямо як у оленя! Тільки значно менші, – радо вигукнув Ваня й подумав: "Певно, це і є жук-олень, про якого розповідав лісник, коли приходив до нас на урок".

– Піду... покажу його Петрику, – сказав і, вийшовши з двору, попрямував до сусідських воріт.

– Петрику! Петрику! – кликав він. Той саме був у дворі.

– А дивись, друже, що в мене є!

– Жук... Ого! Які в нього роги! Дай його потримаю.

– На! Тільки міцно держи, бо, чого доброго, втече.

– Який же ти красень! – захоплено приказував Петрик.

– Це – жук-олень! – гордо зауважив Ваня, стежачи за здивованими очима товариша. Петрик оглядав жука, перевертав його, дивився на спинку... на черевце... лапки... А потім мовив:

– Роги я бачу... А де ж копитця? Якщо є роги, то і копитця повинні бути, раз це – жук-олень?

– А я про це й не подумав, – сказав Ваня, узявши жука назад... Він уважно обдивлявся його лапки і не здогадувався, що Петрик жартує.

12.05.18 р.

Горіхове чудо

Яскраво... тихо... на горіхові лопотіло пожовкле листя, відривалось і з шерехом летіло до землі. Горіхи сипалися від кожного повіту вітру... Стежками ходила осінь: повітря виблискувало срі-

блястими павутинками, пахло стиглими яблуками, гарбузами, сливами... Іванко мандрував садом... городом, а потім попрямував у двір, почув-

ши, як закричав дятел і почав стукотіти неподалік крислатого горіха.

- Який мудрий птах! - вигукнув він, побачивши, як дятел схопив горіх і приніс на молоду грушу. Поклав його у пазуху - між гілкою і стовбуром, щоб не качався, розбив своїм міцним дзьобом шкаралупу, дістав смачне ядерце, з'їв і полетів геть.

Ваня подивився йому вслід та й сам підійшов до дерева. Назбирав горіхів повні кишені, зібравшись навідати Петрика, що жив по-сусідству... Лишень відчинив хвіртку, як почув, що хтось занявчав, та так жалібно.

"Таке, як зовсім мале кошеня!" - подумав він, шукаючи поглядом, де ж воно є.

- І звідки ж ти приблудило до нашого двору? Хто ж тебе втішить, дасть циці, прилизкає? Кішки ж у нас нема! Лише кіт... і то старий та лінивий.

- Няю... Ня-я-а-ву... - почулося знову.

- Та де ж ти? Киць-киць-киць, - гукнув хлопчик і, обходявши весь двір, подався на вулицю. - І тут нема!

- Няв! Ня-я-а-ув... - пролунало.

- Таке, як у дворі... десь заховалося і сидить.

Іванко так прислухався до того нещасного нявкоту, що не помітив Петрика, який теж вийшов на вулицю. Той побачив його і - мерщій до нього, вигукуючи:

- Ваню, привіт!

- Привіт! - спішно сказав Ваня і майнув у двір. Петрик - за ним. Він бачив, що його товариш був дещо спантеличений... щось видивлявся попід хатою, біля паркану.

- Щось шукаєш?

- Кошеня.

- Так у вас же кіт! Невже, малого тато приніс? Чи мама? - допитувався Петрик.

- Та ні... Мабуть, хтось їхав по дорозі і підкинув нам під двір. Тільки я оце ніяк не збагну, де воно сидить?

- Няв! Няв!.. - почулось зовсім поряд.

- Киць-киць-киць... Ходи до нас! Ми молочка тобі дамо, - гукав Петрик, ходив за Іванком слідом, дивився навколо...

Ось так, удвох, вони кицькали, кликали і все ближче підходили до горіха, який був схожий на велетенського лева, що здіймав свої лапасті віти до неба - ніби благав, щоб не кінчалася осінь.

- Няю! - пролунало так близько, і таке, як вгорі. - Ня-а-ув.

- Мабуть, забралось на дерево і не може злізти, - сказав Іванко і підвів свої очі - глибокі і сині, як чиста, тиха криниця.

Петрик теж придивлявся. Звівся навшпиньки, шукав поглядом між гілками, притулившись до стовбура... Але кошеняти на дереві не було... Там, на товстій гілці, сиділа й полискувала своїми синіми крилами сойка.

- Отаке! Нічого не розумію! - знизав Петрик плечима.

- Я теж! Оце дивлюся і думаю: невже нявкала оця птиця? І тут сойка крутнула

головою і, ніби підтакуючи, озвалась:

- Няв... Ня-ув.

Хлопчики пороззявляли роти - застигли на місці і, ковтаючи здивування, не опускали очей. Потім подивились одне на одного і голосно розсміялись. Та так, що тримались за животи і качалися по листяних подушках, що дбайливо вкривали землю... А сойка нявкала й продовжувала сидіти на горіхові, що неквапно скидав і ронив додолу духмяне, як сонячні сни, листя і стиглі горіхи.

01.05.18 р.

Крилата загадка

- Кажуть, що вдень сови нічого не бачать. До того, як стемніє, вони сидять у дуплах або десь на горищах, - промовив Петрик, розглядаючи новий Іванків светер, на якому була нашита

вухата сова.

- Неправда! - заперечив Ваня. - Вдягаймося - на вулиці вже перехмарило, сяє сонце... Прогуляймося, сходимо в одне місце - і ти щось побачиш...

Петрику було дуже цікаво, що ж він побачить?

Хлопчики одягли куртки, шапки... Взули чоботи та вийшли з хати. Петрик допитливо усміхався і поспішав за Іванком. Той упевнено ступав вологою стежкою, яка чорніла на тлі талих снігів, що мліли золотими іскринками і тихо-тихо шепотілися проти сонця. Хати тихо раділи... тягнулися стріхами вгору і дихали легким димком із бовдурів, стежачи очима-вікнами за тим, як зі стріх спадають прозорі краплі... як плачуть бурульки і важкою срібною бахромою разом зі снігом, що сповзав з гостроверхих дахів, гучно летять додолу... Повітря пахло набряклими бруньками і розвіяним морозцем... На деревах цвірінькали горобці, дзеленчали синички... Було чути, як десь шумить поїзд... В передчутті весни люди повиходили на вулицю - прогортають канавки для струмків, що от-от побіжать вулицями і ярками... Відволікшись на хвильку, вони дивились на двох хлопчиків, що йшли вулицею, і чемно казали їм: "Драстуйте!".

- Здрастуйте! - протяжно відповідали дорослі і очима питали: куди прямуєте хлопці?

Воно й добре, що тільки очима. Іванкові не хотілось розказувати "що?" та "куди?". Бо як розкажеш - ото можна уже і не йти: те, на що йдеш подивитись, відлетить за вітром, як злякана думка. Чомусь воно так...

- Краще не хвалитись! - мовив Ваня до свого друга, коли той так і хотів спитати: "Куди ж ми прямуємо?".

Край села виринули сиві тополі, а далі - ліс. Хлопчики йшли, грузли в снігу поміж струнких, худорлявих сосен... А потім Іванко так тихо, як вуж, що рано прокинувся від сплячки і виліз на холодний сніг, зашепотів:

- Диви! - і показав пальцем на сосни, що росли на узліссі окремими невеличкими

острівцями і, стулившись до купи зеленими маківками, стежили за тим, як внизу – навколо їхніх стовбурів – тане сніг, і жовтіє поверх коріння закам'яніла духмяна смола.

- Що, диви? Що? – не розумів Петрик.

- Та он... – показав Ваня і підійшов до тих сосен. І тільки-но він це зробив, як зграйка загадкових, великих птахів підхопилась з гілок і, безшумно затріпотівши крилами, піднялася над лісом і полетіла.

- Голуби! Великі голуби! – вигукнув Петрик.

- Ну які ж це голуби?! Це ж сови! – засміявся Іванко і побіг до іншого зеленого острівця – там теж були сови, які, зачувши його, змахнули крильми і полетіли над верхів'ям дерев. Аж тільки тепер Петрик їх роздивився.

- Сови? І справді... – здивовано вигукнув він і помчав до Іванка, що простував далі і, широко розчепірівши пальці, розмахував руками, намагаючись бути схожим на них.

Друзі мандрували лісом... неквапно підходили від одного соснового острівця до іншого, а сови здіймалися і летіли.

Крилаті... окаті... вухаті... Їх було так багато! Совам подобалось гуртуватися вдень, на узліссі – поряд з людськими хатами, городами, полем...

- Такого я ще ніколи не бачив! – повторював Петрик, нарахувавши їх кілька десятків.

Іванко дивився на здивованого товариша, сміявся і казав:

- І як після цього вірити тим, хто каже, що вдень сови нічого не бачать? Тоді б вони не бачили, куди їм летіти, і вдарилися б у якесь дерево... А так, бачиш сам!

30.04.18 р.

Зелена мрія

Іванкові завжди хотілося жити в лісі. Щоб їхня хата стояла у найкрасивішому куточку, де з ранку до ночі співають пташки. Він частенько згадував Славка, що живе за річкою, просто посеред

лісу, і те, як одного разу з Петриком ходили до нього в гості: були в хаті, у дворі, гуляли по лісу і лежали на сіні, яке ще взимку розтрусили навколо годівниці лосі та косулі.

З Петриком весело! Та зараз він – з батьками. Далеко... І хто зна, коли приїде.

Щоб не сумувати, Ваня вирішив сходити до лісу. Спустився до річки, пройшов місточком і попрямував луками. Вдалині визирав Славків будинок... Він височів на пагорку серед дубів і сосен.

"Оце пощастило Славкові! Досхочу гуляє лісовими стежками, бо татко в нього – лісник", – розмірковував хлопець, підходячи все ближче до лісу, що мріяв, розпростерши довкола свої широкі обійми.

Старий ліс духмянів розм'якими крапельками живиці, вітався пахощами розтрісканих бруньок, кори і обігрітої сонцем землі. Неподалік лісного двору, на соломі, клубочилися вужі. У таку пору, коли все дихає земною свіжістю, зеленіє, цвіте, вони полюбляють полежати під ласкавим весняним сонцем на чомусь м'якому.

Іванко знав, що Славка вдома немає, тож не став його кликати... Нещодавно той сам йому казав, що на ці вихідні поїде у місто до родичів: погостювати і відвідати зоопарк.

"І навіщо йому зоопарк, якщо живе він у лісі?" – не розумів Ваня, проходячи навколо солом'яної копиці, де внизу, ніби скуповджені мотки кабелю, лежали розморені вужі.

Хлопчик гуляв лісом, слухав, як весело щебечуть пташки, як від теплого вітру похрускують віти, і під деревами шелестить торішнє, злежане, перемішане з глицею листя, як на високій черемусі розспівується соловейко, щоб потім – увечері – заспівати лісу свою найкращу пісню.

Неподалік залопотіли віти ліщини – закурів жовтий димок від її рясних сережок. Це косуля їх ворухнула, ідучи до годівниці. Думала, там є щось смачненьке: бурячки чи морквичка, поріzana кружальцями... Побачила Ваню – спинилась і зникла у тихій гущавині.

Аж ось... неподалік стежки зашурхотів, тихенько похропуючи, їжачок... Обійшов хмиз, сухі, оброслі мохом, колоди, покрутився біля дерев, підійшов до Іванка, що завмер, боячись ворухнутись, щоб його не злякати, і почимчикував далі.

У ярку відцвітали проліски, ряст... Кругом зеленіла тонка, у жовтавих зірочках травичка. Почали потихесеньку розправляти дудочки конвалії, розбурхувати тонкі долоні-листочки, показуючи сонцю стеблинки, на яких красувалась біло-зелена зав'язь дзвіночків...

Було чути, як дружно в озері, що посеред лісу, весну величають жаби. Їх голосний задушевний хорал шириться лісовими галявинками, ярками і затиха під горою.

Хлопчик прийшов до озера. Оглянув його жовті очеретяні обриси і побачив, як берегом біжить видра... Озирнулась і, ступаючи по прим'ятій сухій осоці, підійшла до води, пірнула і попливла попід берегами.

Над озером і над лісом схилилося сонце... А небо, таке ясне і красиве, мріяло про щось своє – задивлялося в озеро, купалося в пахощах лісу і чуло, як замріяно й весело б'ється у грудях щасливе Іванкове серце.

До беріз, що рябіли край озера, прибіг зайчик... Став на задні лапки і дивиться... "Хоч би не злякати!" – подумав хлопчик і враз засмутився – не встиг надивитись. Качки, що з галасом прилинули до води, злякали малого, і той пострибав у кущі.

Качки задоволено пірнали, плавали на чистоводді... "Кря-кря-кря..." – раділи вони, збиваючи з ритму жаб'ячий хор, і, певно, не чули, як радо десь на горі, повернувшись додому, кричали лелеки. Довкола тремтів чарівний гомін бджіл і джмелів, що збирали пилок з первоцвітів.

Находившись лісом, надихавшись його свіжого, п'яного повітря, Ваня вертався додому. Ішов. Дивився на ліс... на стежку... на годівницю з сіном... на ярк, який ще голубів пролісками... на лісникову хату і на копицю соломи, де і досі вивертались щасливі вужі.

"Як гарно жити у лісі!" – мрійливо подумав Іванко і знову згадав про Славка, який

радів, що нарешті поїхав далеко від дому... від лісу... і, напевно, в цей час розглядає тварин у зоопарку.

29.04.18 р.

Золото

Мама каже, що влітку, як тільки скресає ніч, і сонце викочується із-за дубів, – ріка розливає золото... Як це – Іванко не розумів, адже золото важче води – воно б вмить потонуло, і його б ніхто

не побачив. Ще він чув від мами, що їхнє село – край золотих світанків... Що річка Ворскла багатіє ними цілісіньке літо.

Хлопчик не став допитуватись про ці дивні світанки і про золото, а одного разу вирішив-таки сам піти і подивитися.

В ту ранню пору ще всі спали. Іванко підвівся... Одягнувся. І тихесенько, з усіх сил... намагаючись не клацнути дверним засовом, вийшов з хати, а потім – і з двору. Ласька, так звали їхню собаку, нашелешила вуха – почула його кроки, вилізла з будки... Вона ніколи не бачила, щоб він у таку ранню годину ішов гуляти, і ніби хотіла спитати: "Куди ти?"... Та змовчала – жодного разу не гавкнула.

Довкола світало. Все сміливіше покрикували півні: у-ку-рі-ку!

Поки Ваня йшов вулицею, потім – росистими, прохолодними луками, вкритими легким простирадлом туману, до річки – десть там, вдалині, із-за похмурих дубів визирнули золотаво-рожеві промені світанкової заграви.

Річка не спала. Повільно плинула, мріяла, колихаючи між берегами глибоке заспане небо... А воно – синє і густе – пришикло... ніби чогось чекало.

– Ось і прийшов! – сказав хлопчик, ставши на зеленому бережку, під вербою – подалі від очерету, щоб краще розгледіти те, на що він прийшов подивитись.

Він чекав. Бачив, як між землею і небом спалахує медово-вогнисте сяйво, і на диво усім сходить сонце... Ріка підхоплює його перші золочені промені і сміється, дзюркоче, вітається...

Верба, під якою він стояв, мерехтіла блискучим листям, що додивлялося сон літньої ночі, і віталася з сонцем, затамувавши подих. Кульбаба схилила свої білі пухнасті голівки, яких теж торкнулась роса... Вогкі береги пахли холодною м'ятою і ягіром... Десть в очереті протяжно озвалися жаби... За річкою – в гаї – прокинулася з сонцем солов'їна пісня. Зазвучала... Покотилась над луками... над річкою – на схід...

Хлопчик з цікавістю спостерігав, слухав і чекав, коли ж Ворскла розіллє золото, і вся її вода стане золотою. Врешті-решт, йому набридло стояти на одному місці, і він вирушив назустріч сонцю, що вже піднялось над дубами і, зачарувавши небо і землю, розбризкує, розсипає своє променисте багатство. Берег вигравав росою і нагадував зелену мережку, повторюючи вигини річки... Ваня поспішав. І тут його ніби щось затримало... поманило, і він глянув на річку. Ворскла розливала золото! Сяяла... Це сонце зробило її такою!

Її золота гладінь переливалася від берега до берега... Хлопчик стояв, зачаровано

дивився... А потім... попростував стежкою, яку протоптали рибалки... Йшов і поглядав на рідке золото, що текло і текло, хитаючи очерета і тонкі верболози, що торкалися кінчиками гілок, ніби пальчиками, вільної хвилі... Він дивився на сонце, на стежку, що звивалась, як вуж, у траві, і не зчувсь, як опинився по пояс в землі.

- Ой! - перелякався він. Вибрався. - І як це могло статись?.. - не розумів Ваня і сердився, бо забруднив черевики, одяг... та і бік трохи зчесав...

Аж раптом почув, як щось, ніби веслом, вдарило об воду. Це був бобер. Він плив від протилежного берега, а від нього - врізнобіч тонким золотим шарфиком розходилася вода. Невдовзі він виринув неподалік із води і зашарудів очеретом.

Іванко тихенько стояв на березі, дививсь на заклопотаного бобра і не помітив, як той зник.

- Куди ж ти подівся? Потонув, чи що? - запитував він, продивляючись очерет. Через якийсь час бобер з'явився... Ляснув об воду своїм широким плескатим хвостом і поплив. Тільки тепер Ваня збагнув, що кубло цього водяного звіра знаходиться під самісіньким берегом.

А він, коли підійшов до води, то відразу помітив купу хмизу, рештки очерету, перемішані з глеєм... Хіба ж він міг уявити, що такою є бобряча хатинка, від якої бобер зробив тунель в березі і... під стежкою.

- Це ж треба! Скільки людей тут ходило - і ніхто не провалився, а я... Наче і неважкий! - дивувався хлопчик і все дивився на річку, що для нього розливала своє золото.

Надивившись досхочу, Іванко вирушив додому.

- Як добре, що я рано прокинувся і прийшов сюди! - повторював він, ступаючи запашними теплими травами, і відчував, що йому пощастило, бо він народився в такому чарівному краї.

26.04.18 р.